

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง แนวทางการพัฒนาการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชน

ชื่อผู้วิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง และคณะ

การวิจัยแนวทางการพัฒนาการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินสถานภาพด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากร จิตใจและสังคม หรือ TERMS ของชุมชน 2) พัฒนาตัวชี้วัดการพัฒนาการพึ่งพาตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืน 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการพึ่งพาตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืน และ 4) ศึกษาปัญหาเงื่อนไขและการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาการพึ่งพาตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดำเนินการใน 4 พื้นที่ปฏิบัติการในจังหวัด ชัยนาท สุพรรณบุรี ปราจีนบุรี และชัยภูมิ เปรียบเทียบกับชุมชนควบคุมที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน 4 ชุมชน โดยการสัมภาษณ์ สทนทาากลุ่ม จัดเวทีชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา โดยการจัดหมวดหมู่ และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล เปรียบเทียบกับชุมชนควบคุม

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากร จิตใจ และสังคม ของชุมชนปฏิบัติการทั้ง 4 พื้นที่ที่มีความแตกต่างกันรวมทั้งการมีบริบทชุมชนที่แตกต่างกันด้วย 2) ตัวชี้วัดการพัฒนาการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชน ได้แก่ **ด้านเทคโนโลยี** ประกอบด้วย แนวคิดและวิธีการใช้เทคโนโลยีของชุมชนทั้งเทคโนโลยีพื้นฐานและเทคโนโลยีสมัยใหม่ **ด้านเศรษฐกิจ** อาชีพ รายได้ รายจ่าย การออม หนี้สิน และทรัพย์สิน **ด้านทรัพยากร** ประกอบด้วย แหล่งทรัพยากร การใช้ประโยชน์ และการจัดการ เน้นการอยู่กับธรรมชาติ **ด้านจิตใจ** ประกอบด้วย มีจิตใจใฝ่คุณธรรมและใฝ่พัฒนา และ **ด้านสังคม** ประกอบด้วย ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม ค่านิยม ความร่วมมือ ความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน กฎเกณฑ์ของชุมชน การยอมรับนวัตกรรม 3) แนวทางการพัฒนาการพึ่งพาตนเองแต่ละชุมชนมีกิจกรรมการพัฒนาและเวทีชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองของแต่ละชุมชนตามตัวชี้วัด ได้แก่ **ด้านเทคโนโลยี** ประกอบด้วยชุมชนผสมผสานทั้งเทคโนโลยีพื้นฐานและเทคโนโลยีพัฒนา ใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน **ด้านเศรษฐกิจ** ประกอบด้วย ครอบครัวมีรายได้ และลดค่าใช้จ่าย ลดภาระหนี้สินและมีการออม เน้นการปลูกพืชผักไว้กินเอง การขยายพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์เอง มีการแลกเปลี่ยนผลผลิต การผลิตที่ให้ผลผลิตที่ดี ไม่เป็นหนี้ มีอาชีพเสริม มีรายได้ต่อเนื่อง และรู้จักเก็บออม **ด้านทรัพยากร** ประกอบด้วย การเน้นการเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติไม่ทำลายทรัพยากร ไร่สวนหรือทรัพยากรในท้องถิ่น อยู่กับป่าหรืออยู่กับทรัพยากรธรรมชาติและมีการอนุรักษ์ ใช้ประโยชน์และรักษา **ด้านจิตใจ** เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน และแบ่งปันผลผลิต พอใจในสิ่งที่มี เกื้อกูลกันทั้งในครอบครัวและเพื่อนบ้าน **ด้านสังคม** ประกอบด้วย การเน้นการมีผู้นำที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สมาชิกร่วมแรงร่วมใจกัน และเน้นการใช้แรงงานในครอบครัวหรือคนในชุมชนเป็นหลัก คนในครอบครัวมีความเข้าใจกัน อยู่กันพร้อมหน้า และมีเพื่อนมิตรที่รู้จักเป็นเพื่อนร่วมชุมชนที่เอื้ออาทรต่อกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และเชื่อฟังกัน มีเวทีเรียนรู้แลกเปลี่ยนร่วมกันอย่างต่อเนื่อง 4) ปัญหาเงื่อนไข และแนวทางแก้ไขปัญหาในการพัฒนาการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนใน **ระดับกลุ่ม** กระทบถึงความหมายของการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชน ผู้นำชุมชนเป็นแกนหลักในการประสานกิจกรรมต่างๆของชุมชน ให้มีการดำเนินงานของกลุ่มองค์กรอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมของกลุ่มสะท้อนถึงความต้องการของคนในกลุ่ม **ระดับชุมชน** ให้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพึ่งพาตนเองของครอบครัวและมีผลต่อชุมชนโดยส่วนรวม มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และใช้ภูมิปัญญา องค์กรความรู้และประสบการณ์ของชุมชนที่มีอยู่และได้ประโยชน์สำหรับคนในชุมชน

คำสำคัญ: การพัฒนา การพึ่งพาตนเอง ความยั่งยืน ชุมชน

Abstract

Research Title: The Community Sustainable Self-reliance Development

Researchers: Assoc.Prof.Dr.Jinda Khibtong, and Team

The purposes of the study were to 1) evaluate the technology, economic, resource, mind, and social state of communities in Chai Nat Province, Suphan Buri Province, Prachin Buri Province, and Chaiyaphum Province; 2) develop the indices of the community sustainable self-reliance; 3) to study guidelines for developing the community sustainable self-reliance; and 4) to study problems, conditions, and solutions to the problems of the development of the community sustainable self-reliance through the participatory action research. The population in this study was people in 4 action communities in these 4 provinces. The development of 4 action communities was compared with 4 controlled communities in the same area. The data collecting process was interviewing, group discussion, and setting community stages. The data were analyzed by using the content analysis.

The findings were as follows: 1) the technology, economic, resource, mind, and social state of 4 action communities in Chai Nat Province, Suphan Buri Province, Prachin Buri Province, and Chaiyaphum Province was different, and their community context was also different. 2) the indices of the community sustainable self-reliance **in the aspect of technology** were their concepts and utilization methods of both local and modern technology; the indices **in the aspect of economy** were their occupation, income, expenditure, savings, debts, and assets; the indices **in the aspect of resources** were their resource sources, their resource utilization and management stressing on their living with nature; the indices **in the aspect of mind** were their pro-virtue and pro-development; and the indices **in the aspect of society** were their good tradition and culture, value, participation, feeling proud of being the owner of their community, community rules, and innovation adoption; 3) considering guidelines for developing the community sustainable self-dependence, it was found that each community had development activities and community stages in self-dependence adhering to each index. The indices **in the aspect of technology** were blending the local technology with the modern technology, having worthwhile and sustainable resource utilization; the indices **in the aspect of economy** were having income, reducing expenditure, reducing debts, having savings, growing plants/vegetables for consuming in their family, extending plant and animal tribes for themselves, interchanging their produce, good production, no debts, having subordinate occupations, having income continuously, and having savings; the indices **in the aspect of resources** were farming naturally, utilizing and living with local natural resources including conserving and revitalizing them; the indices **in the aspect of mind** were interchanging their knowledge and learning with other people, apportioning their excess produce among other people, satisfying only with what belonged to them, supporting other members of their family and their neighbors; the indices **in the aspect of society** were having creative leaders, uniting, using labor in their family or their community, having sympathy for other members of their family and living together, having close friends who cared for them, participating in community activities, obeyed each other, and having community stages to interchange their knowledge continuously. And 4) considering their problems, conditions and the solutions to the problems of the development of the sustainable self-reliance, it was found that **in the group level** they realized the importance of the sustainable self-reliance, their local leaders were main cooperators in their community activities, their organizations had been operated continuously, and their activities reflected their needs; and **in the community level** they also realized the importance of the sustainable self-reliance that it affected their community publicly, their organizations had been operated continuously, their existing local wisdom, knowledge, and experience had been utilized and it had brought lasting benefits to their community.

Keywords: Development, Self-reliance, Sustainable, Community